

TUONNOIN Oulu-seuran kanssa hautuumaalla vaeltaessamme pysähdyimme myös Franzénien perhehaudan kauniin takorautaisen aitauksen ympärille. Keskusteltiin sen hiekan alla maatuneista vainajista. Oliko yksi heistä kaunis Helena Schulin, sittemmin Franzén, sittemmin Keckman...? Monen lapsen äiti, vanhin lapsista sittemmin kuuluisuuten noussut ja jäänyt Frans Michael Franzén.

INHIMILLISEKSI katsottavan muistivirheen takia jäi selvittämättä, että aitauksen vasemmanpuoleinen ruskehtava hiekkakivi on kuin onkin kauniin Helenan hautakivi. Hämmennystä aiheutti se, että sen edessä on musta takorautainen muistomerkki, jossa siinäkin Helena, mutta sataa vuotta nuorempi.

LÖYSIN kotiuduttuani Helena Schulin-Franzénin pojanpojanpojanpojan, merikapteeni Paul Franzénin kirjeen, mutta jo sitä ennen olin muistikuviani varmistunut siitä, että Helenan kivi oli se vasemmalla oleva hiekkakivi. Sen teksti vain on kulunut, mutta hakuista antikvikirjaimista olin joka tapauksessa ehtinyt tavata KECKMAN. Leskeksi jäätyään Helena solmi avioliiton ystävänsä kauppias Lars Henrik Keckmanin kanssa (suku alkuaan Kähkösiä).

* * *

KOSKA Helenan kiven teksti on vaikeasti tavattavissa, kirjoitan tähän sen muistosanat suoraan Paul Franzénin kirjeestä:

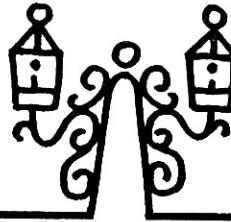
"FANN EFTER" 40 åriga mödor som maka, mor och matmor, här innan vilans ålder kom, den rättå vilan." Suomeksi:

SAI 40 VUODEN vaivojen jälkeen puolisona, äitinä ja perheenäntänä, ennen kuin koitti rauhan (tuova) ikä, tässä todellisen levon.

HELENA oli kuollessaan vasta 55-vuotias. 15-vuotiaana kaunottaren avioituminen Zachris Franzénin kanssa oli aikoinaan herättänyt suurta huomiota. Herttaisesti kertoo

Oulu-lehti 2.8.1982
Valokuva: Atte Kalajoki

Panu Hautakivi- harvinaisuus

tämän romanssin myös Sara Wacklin. Kaikki rakastivat Helenaa, puolisot, lapset ja heidän perheensä, muut lähiomaiset, sukulaiset, ystävät. Kauneimmat sanat hänestä on kirjoittanut poika Frans Michael. Mutta vaikuttavat ovat myös sanat, jotka edellisten lisäksi on hakattu kiveen. Lienevätkö nekin runoilijapojan käsialaa!

* * *

HAUTA-AITAUKSEN oikealla puolella on samanlainen ruskehtava kivi kuin on Helenan muistokivi. Sen alla lepäävät runoilija Frans Michaelin veljen, kauppaneuvos Johan Franzénin rakastetut vaimot, joita saattelee liikuttavan kaunis muistokirjoitus.

Franzénien sukuhauta Oulussa, vanhassa osassa kuvernööri Lagerwallin hautamuistomerkkin ohittavan tien eteläpuolella. Franzénien haudan vaalea hiekkakivi vasemmalla on Helena Schulin-Franzén-Keckmanin muistokivi. Etualalla olevat hautakivet kuuluvat Toppeliuksille, yksi heistä tuunettu kirkkomaalari Mikael Toppelius.

lan lattiasa on samanlaisia kuvioita.

* * *

LAURI KAINUA otti kolmisen vuotta sitten yhteyttä geologi Risto Tynniin, jonka artikkelin oli sattunut lukemaan. Vastauskirje kertoikin sitten em. kivilajin historian.

KYSYMYKSESSÄ on ordovikikaudella muodostunut kalkkikivi ja siinä olevat oikosarvifossiilit. Kainua oli kiinnittänyt huomiota fossiilien yksityiskohtiin, johon Tynni, että hänen havaitsemansa "nikamat" ovat tyypillisiä mainitulle O.-suvulle, ja että ne vastaavat tämän mustekalasuuvun kuorikammiota. Kasvaessaan tuo mustekala siirtyi ahtaaksi käyneestä kammiostaan kasvattamaansa suurempaan kammiioon.

SUOMESSA ei tällaisia kalkkiesiintymiä tunneta vedenpäällisiltä alueilta. Myöskään merenpohjaesiintymät eivät ulotu Oulun korkeudelle. On syytä olettaa, että ko. kiviaines on kuljetettu laivalla Virossa Helsinkiin ja edelleen junalla Ouluun. Näin Tynni, joka ei voinut tietää, milloin eläneistä vainajista oli kysymys tai milloin Oulun Seurahuone — Kaupungintalo rakennettiin.

LAIVALLA nämä kivet on tuotu perille saakka, sillä sekä Helena että hänen poikansa Johanin ensimmäinen vaimo Hedvig Gustava Roos kuolivat 1811 ja Johanin toinen vaimo, Charlotta Lang 1826, ja "Susiteetti" oli valmis juhlapaikaksi, kun Oulun rautatie 1886 valmistui.

HELSINGISSÄ kuulemma tunnetaan rakennuksia, joissa on tällaisia fossiilipitoisia kalkkivilaattoja. Ainakin hautuumaaltamme Oulusta löytynee muitakin mustekalafossiileja siinänsä katkevia hautakiviä!

* * *

P.S. Valitettavasti saamme turhaan hakea kirjailija ja maisteri A.W. Ervastin hautaa Oulusta. Oulun srk:ien keskusrekisteri otti ystävällisesti selville, että kirjailijamme on haudattu Helsingin Hietaniemen vanhalle puolelle, kortteli 2, rivi 8, paikka 101.